

קונטרס

עַד מְתִי

יעורר ויחזיק את כל בר ישראל לחזור אליו יתברך, ויכניס בו תקנה טובה להחזיק מעמד בכל מה שעובר עליו, וידבק נפשו באור אין סוף ברוך הוא, ועצות והתעוררות איך להגיע אל כל זה.

*

בנוי ומיסד על-פי דברי

רבנו הקדוש והנורא, אור הגנוז והצפון,
בוצינא קדישא עלאה, אדונינו, מורנו ורבינו,
רבי נחמן מברסלב, זכותו יגן עלינו.

ועל-פי דברי תלמידו, מורנו

הקדוש, אור נפלא, אשר כל רז לא אנס ליה
רבי נתן מברסלב, זכותו יגן עלינו,

ומשלב בפסוקי תורה, נביאים, כתובים ומאמרי חכמינו
הקדושים מגמרא ומדרשים וזהר הקדוש.

*

הובא לדפוס על-ידי

חסידי ברסלב

עיה"ק ירושלים תובב"א

מוֹהֲרָא"ש נ"י אָמַר: צָרִיךְ כָּל אֶחָד
לְהִשְׁתַּדֵּל לְדַבֵּר עִם כָּל בֵּר יִשְׂרָאֵל דְּבוּרֵי
אָמוּנָה וְהִשְׁגָּחָה פְּרֻטִית, וְלְהַחֲדִיר בּוֹ
תְּקוּנָה וְלְהוֹצִיאָו מֵהַקְּטָנוּת וְחִלְשׁוֹת הַדַּעַת
שֶׁנִּמְצָא בּוֹ, כִּי בְּזֶה הָעוֹלָם עוֹבֵר עַל
כָּל אֶחָד וְאֶחָד מְרִירוֹת, צָרוֹת וְיִסּוּרִים,
קְטָנוּת וְחִלְשׁוֹת הַדַּעַת, וְצָרִיכִים לְגִשֵּׁת
אֵלָיו וְלִשְׁאֹל אוֹתוֹ: עַד מָתִי תִשָּׂאֵר בְּחַשְׁךָ
כְּזֶה, לָמָּה לֹא תִדְבֹק אֶת עֲצֻמְךָ בּוֹ יִתְבַרֵּךְ,
וְאִז טוֹב לָךְ בְּזֶה וּבְכָא לְנִצַּח נְצָחִים. וְרַבְּנּוּ
ז"ל רָצָה מְאֹד, שֶׁכָּל אֶחָד וְאֶחָד מֵאֲנָשֵׁי
שְׁלוֹמֵנוּ יִדְבֹר עִם כָּל בֵּר יִשְׂרָאֵל, וַיִּגְלֶה
לוֹ אֵת לְמוֹדוֹ הַנִּפְלָא, כִּי רַבְּנּוּ ז"ל הוּא
מִתְּנָה לְכָל עַם יִשְׂרָאֵל.

(אָמְרֵי מוֹהֲרָא"ש, חֵלֶק ב', סִימָן תַּקב)

קונטרס

עַד מַתִּי

א.

צָרִיף שְׁתַּחֲזֵק אֶת עֲצֻמָּךְ, אֶהוּבִי, אַחֵי הַיָּקָר, בְּכֹל מִינֵי אַפְגִּים שְׁבַעוּלָם יִהְיֶה אִיךָ שְׂיִהְיֶה וְיִהְיֶה מֶה שְׂיִהְיֶה, וְאֵל תַּנִּיחַ אֶת עֲצֻמָּךְ לִפְלֵ כְּרַגַּע בְּעַצְבוֹת וּבַעֲצָלוֹת וּבִדְכָאוֹן, כִּי זֶה יִהְרָס אֶת כָּל חַיִּיךָ, מִדּוּעַ לֹא תִשְׁאַל אֶת עֲצֻמָּךְ: "עַד מַתִּי" אֶהְיֶה שְׂרוּי כָּל-כֶּף בְּעַצְבוֹת וּבְמַרְירוֹת וּבִדְכָאוֹן, וְאֲדַאֵג דְּאֵגַת חֲנָם?! זְכוֹר, אֶהוּבִי, אַחֵי הַיָּקָר, מֵאֲמָרָם, זְכוֹרָנָם לְבִרְכָה (מִדְּרַשׁ תַּנְחוּמָא, שְׂמִינִי): אֵינן הַשְׂמִיחָה מִמְתַּנְּת לְאָדָם, לֹא כָּל מִי שְׂשִׂיחַ הַיּוֹם שְׂמִיחַ לְמַחֵר וְכוּ', עֵינֵי שָׁם; וְעַל-כֵּן מִדּוּעַ לֹא תִקַּח אֶת עֲצֻמָּךְ בְּיָדֶיךָ, וְתִשְׁכַּח וְתַעֲבִיר מִדַּעְתְּךָ אֶת כָּל הָעֶבֶר שְׁלָךְ, וְתַעֲשֶׂה הַתַּחֲלָה חֲדָשָׁה בְּחַיִּיךָ, וְתִשְׁתַּדֵּל לְהִיּוֹת בְּשִׂמְחָה עֲצוּמָה עַל-כָּל-פְּנִים מֵהַיּוֹם הַזֶּה, וְחִשְׁבוּנֵי

אחרי יתברך יהיה איך שיהיה ויהיה מה שיהיה, כי כל בר ישראל צריך להזהר מאד לבלי ליאש את עצמו מכל מה שעובר עליו בין ברוחניות ובין בגשמיות, בין בעליה ובין בירידה, ובין בכל הימים הרעים והעתים המרים שעוברים עליו, ואדרבה ככל שמתגברים עליו ימי הרע שהם כלל הבלבולים והיסורים, הדחקות והמדות הרעות וכיוצא, הוא צריך להתגבר ביותר, ולבקש גם שם את אמתת מציאותו יתברך, כי באמת אין שום מקום נמוך וירוד בעולם, ואין שום יום, עת וזמן בעולם, שאין חיות אלקותו יתברך נעלמת ונסתרת ומצטמצמת באותו היום, המקום והזמן, והוא מחיה ומחיה את הכל, כי בכל תנועה ותנועה שם אלופו של עולם, ולפעמים מפיל השם יתברך את האדם בכל מיני פחים וכו', למקומות כאלו וכו', שהוא נמצא שם וכו', כל אחד כפי שיודע נגעי לבבו ומכאוביו, והכל הוא בחשבון צדק, ומכון ממש, בשביל לנסות אותו, איך יחזיק מעמד, לראות אם יזכה לחזק את עצמו, ויחזור אליו יתברך מהמקום שהוא נמצא, ויהיה בשמחה עצומה, כי אין לה עוד שמחה כשמחת הדבקות בו יתברך; ועל-כן ראה, אהובי, אחי היקר, לשאל את עצמך: "עד מתי" לא אקח את עצמי בידי, ו"עד מתי" אשאר בזהמת טנוף מעשי ומחשבותי המגנים? ! ומתי

אזכה לחזור בתשובה אליו יתברך, ואהיה תמיד איש שמח ומשמח את אחרים, ואז אם תהיה רגיל לשאל את עצמך תמיד שאלה זו: "עד מתי" אהיה מנח בעצבות, בדכאון ובמרירות? ! מתי אזכה להמשיך עלי הארת, זיו, נעם שכינת עזו יתברך, רק אז באמת תזכה להכלל בו יתברך, ותהיה הכי מאשר בחייה, כי אין לה מאשר יותר גדול מהאדם הזוכה לחזור בתשובה שלמה אליו יתברך, ולהאמין בו יתברך בתמימות ובפשיטות גמורה; אשרי לו!

ב.

צריך שתסתכל על עצמך היטב היטב, אהובי, אחי היקר, היכן אתה נמצא, וראוי לה להתישב בזה העולם בכל יום ויום — מה מעשיך? להיכן אתה הולך? ומה תכליתך בחיים? ולמה אתה מנח בשברון לב, בדכאון ובעצבון כזה? ותשאל את עצמך "עד מתי" אהיה צר עין, ואסתכל תמיד על כל אחד ברע עין, אשר גורם לשכחה — לשכח ממנו יתברך, וזה גורם לו אחר-כך מיתת הלב, שאין לו כבר שום טעם בחייו (עין לקוטי-מוהר"ן, חלק א', סימן נד), כי באמת ראוי לכל בר ישראל להשתוקק תמיד אחריו יתברך, ולהמשיך עצמו אליו יתברך, וידע אשר כל העולם

כלו: דומם, צומח, חי, מדבר, הם עצם עצמיות חיות
 אלקותו יתברך, והוא מחיה ומנהיה ומקים את כל
 הבריאה כלה בהשגחה פרטית, וכל דבר שעובר עליו
 — בין ברוחני ובין בגשמי, הכל ממנו יתברך, ואפלו
 המשא ומתן והעסקים שיש לו לעסק בזה העולם,
 הכל בכונה מיחדת ומיעדת אליו בפרטי פרטיות, כי
 היכן שהאדם צריך לילך, ועם מי שהוא צריך להתעסק
 באיזה עסק או להפגש — הכל משגח בהשגחה
 נפלאה ממנו יתברך ובכונה עליונה, אשר הוא דיקא
 צריך לבוא ביום הזה אל המקום הזה דיקא, ולעסק
 בעסק זה דיקא, ולפגש את האדם הזה דיקא, והכל
 מסתרי נסתרות הבורא יתברך שמו, לתקן את שרש
 נשמתו, ולמצא את אלקותו יתברך בתוך הבריאה,
 שזה כלל דיני התורה הקדושה המלבשת בזה העולם,
 וכשאדם עוסק במשא ובמתן או מדבר דבוריו, עליו
 לזכר את חלקי התורה הגנוזים במקום ובעסק ובאדם
 ההוא, ובזה שידבק את עצמו בתורה הקדושה השכינת
 לעסק שהוא מתעסק ועם האדם שמדבר, בזה יעלה
 את הכל אל שרשו, כי הכלל הוא — שהכל אחד, הינו
 קדשא בריך הוא ואורייתא וישראל חד הם, וכשאדם
 זוכה להתבונן בדברים אלו בכל יום ויום, אז יכול
 לראות לשמע ולהבין נוראות נפלאות עד אין סוף, כי

הקדוש-ברוך-הוא מצמצם את עצמו מאין סוף עד אין תכלית בכל יום ויום אל כל בר ישראל במחשבה, דבור ומעשה, וקורא לו אליו, ואם היה האדם זוכה אל זה, אז היה מבין פלאי פלאות סתרי נסתרות מהבריאה, אף מחמת שהאדם הוא צר עין, ומקנא בחברו, על-ידי-זה מתלבש בקרבו ומתבלבלת דעתו, ושוכח לגמרי ממנו יתברך, וזה הורס אותו לגמרי, עד שנדמה לו כאלו אין לו כבר שום תקנה, וכאלו כביכול הקדוש-ברוך-הוא סלק שכינתו מזה העולם, וכל זה בא לו רק מצד המדה הרעה של קנאה, כי הקנאה וצרות העין שיש לו על זולתו אוכלות אותו לגמרי, עד שאמרו חכמינו הקדושים (שפת קנב:): כל מי שיש לו קנאה בלבו — עצמותו מרקיבין, עין שם; ודבר זה עוד סובב בחיים חיותו, כי בזה שהאדם נעשה צר עין, ומסתכל על זולתו תמיד בעין רעה, נכנסת בו מדת הקנאה והקנאה ההורסת אותו לגמרי, ומעברת אותו על דעתו ועל דעת קונו, עד שמוציאתו משני העולמות, כמאמרם זכרונם לברכה (אבות ד): "הקנאה התאוה והכבוד מוציאין את האדם מן העולם", כי הקנאה מביאה לידי תאוה, שהיא תמיד מתאוה לדברים שאינם שייכים לו, וזה סוחר אותו אל גאות וכבוד, ועל-ידי-זה מוציאים אותו מעולמו, ששוכח לגמרי מעצמו וממנו יתברך, והוא

מבְּהַל וּמִבְּלָבֵל לְגַמְרִי, עַד שְׁנוּפֵל וּבֹא אֶל כַּעַס וּרְצִיחָה, כְּמֵאֲמָרָם זְכוּרֹנָם לְבִרְכָה (בַּמִּדְבָּר רַבָּה ט, ז): אֵין קִנְיָאָה אֶלָּא לְשׁוֹן כַּעַס, כִּי הַקִּנְיָאָה מְכַנְסֶת כַּעַס וּרְצִיחָה בְּאָדָם, וְהוּא תָּמִיד שׁוֹנֵא אֶת זוּלְתוֹ; עַל-כֵּן רָאָה, אֶהוּבִי, אַחֵי הַיֵּקָר, לְשָׂאֵל אֶת עֲצֻמָּהּ: "עַד מָתִי" אֶהִיָּה שְׁרוּי בְּקִטְנוּת הַדַּעַת, וְאֶהִיָּה צַר עֵינַי וְאֶקְנֵא בְּזוּלְתִי?! מִדּוּעַ לֹא אֶקַּח אֶת עֲצֻמֵי בְיָדִי, וְאֶשְׂכַּח מִכָּל הַבְּלִי הָעוֹלָם הַזֶּה, וְאֶתְחִיל לְהִסְתַּפֵּל רַק אֵלָיו יִתְבַּרְךָ, וְאֶרְגִּיל אֶת עֲצֻמֵי לְדַבֵּר אֵלָיו יִתְבַּרְךָ כַּאֲשֶׁר יְדַבֵּר אִישׁ אֶל רַעְהוּ, אֲשֶׁר אֵין לָהּ עוֹד נֶעֱם וְזִיו וְעִרְבוּת, יְדִידוּת וְחִיּוּת, כְּמוֹ מִי שְׁמֵרְגִיל אֶת עֲצָמוֹ לְדַבֵּר עִמוֹ יִתְבַּרְךָ כַּאֲשֶׁר יְדַבֵּר אִישׁ אֶל רַעְהוּ, וְאֵף שְׁבַתְחֻלָּה גְדֻמָּה לוֹ כְּאֵלוֹ אֵין מִי שְׁשׁוֹמֵעַ אוֹתוֹ, וּכְאֵלוֹ דְּבָרָיו הֵם לְרִיק, עִם כָּל זֹאת אִם תְּהִיָּה חֲזָק וְאֶמִּיץ בְּזֶה יָמִים וְשָׁנִים, וְתִבּוֹא אֵלָיו יִתְבַּרְךָ, וְיִתְדַבֵּר עִמוֹ יִתְבַּרְךָ בְּשִׁפְתַי הָאֵם שְׁלִי, וְתִבְקַשׁ מִמֶּנּוּ יִתְבַּרְךָ בְּעֲצָמוֹ, וְתִצְעַק אֵלָיו יִתְבַּרְךָ: "עַד מָתִי" אֶהִיָּה שְׁרוּי בְּחֻשָׁן וּבְאַפְלָה, וּמָתִי אֶזְכֶּה כְּכֹר לְהִתְקַרֵּב אֵלָיְךָ, לְהִמְשִׁיךְ עָלַי זִיו שְׁכִינַת עֲזָךָ יִתְבַּרְךָ?! אִם תְּהִיָּה עֲקֻשָׁן גְּדוֹל בְּכָל זֶה, וְתִקַּח אֶת עֲצֻמָּהּ בְּיָדֶיךָ, וְתֵרְגִיל אֶת עֲצֻמָּהּ לְהִסְתַּפֵּל עַל כָּל אֶחָד בְּעֵין טוֹבָה, אֲזוֹ סוּף כָּל סוּף תִּזְכֶּה לְצֵאת מֵהַחֻשָׁן, מִהֲרַע וּמִהַקְלָפוֹת שְׁנַפְלָתָ אֵלֵיהֶם, וְיִתְחִיל לְהֵאִיר עָלֶיךָ אוֹר נוֹרָא וְנִפְלָא בְּגִלּוּי

אַלְקוּתוֹ יִתְבַּרֵּךְ; אֲשֶׁרֵי מִי שֶׁשָּׂם דְּבָרִים אֵלּוּ אֶל לְבוֹ,
וְאָז טוֹב לוֹ כָּל הַיָּמִים.

ג.

צָרִיף שֶׁתִּדַּע אֶהוּבִי, אָחִי הַיְקָר, כִּי הַחַיִּים שֶׁל הָאָדָם
בְּזֶה הָעוֹלָם מְלֵאִים מְרִירוֹת, וְהַכֹּל מִפְּנֵי שֶׁמְרַגֵּיל אֶת
עַצְמוֹ לְהִתְעַרֵּב בְּרִיב לֹא לוֹ, וְהוּא תָּמִיד עָסוּק בְּמַחְלָקֶת
וּבְמְרִיבוֹת עִם זולָתוֹ, וּבְכָל פַּעַם הוּא מְסַתְּבֵךְ שׁוֹב
בְּרִיב, וְתָמִיד אוֹחֵז שֶׁהַצָּדֵק עִמוֹ, וַיֵּשׁ לוֹ כָּל מִינֵי רְאיוֹת
וְהוֹכָחוֹת שֶׁהוּא צוֹדֵק וְחִבְרוֹ הוּא הַחַיִּב, וְעַל-יְדֵי-זֶה
הוּא תָּמִיד עוֹסֵק בּוֹכּוּחִים, בְּמַחְלָקֶת וּבְמְרִיבוֹת עִם
אֲחֵרִים, וְזֶה הוֹרֵס לוֹ אֶת כָּל הַחַיִּים, וַיִּמַּר לוֹ מְאֹד, וְהוּא
בְּעַצְמוֹ אֵינּוּ זוֹכֵה לְהִתְיַשֵּׁב בְּאַמֶּת — לָמָּה כָּל-כֵּן רַע
וְיָמַר לוֹ, וּבְאַמֶּת אִם יִהְיֶה לוֹ רַק קִצֵּת יָשׁוּב הַדַּעַת, מֶה
וְלָמָּה לוֹ לְהִתְעַרֵּב בְּאֲחֵרִים, וּמִכָּל שֶׁכֵּן לְהַכְנִס עִמָּהֶם
בּוֹכּוּחִים, בְּמְרִיבוֹת וּבְמַחְלָקֶת, וַיִּקְבַּל עַל עַצְמוֹ שֶׁלֹּא
לְהִתְעַרֵּב בְּדְבָרִים שֶׁאֵינָם שְׂיָכִים אֵלָיו, אִזְ דִּיקָא יִרְגִישׁ
טַעַם אַחַר בְּחַיָּיו, וַיֵּאִיר לוֹ אוֹר הַגְּנוּז, הַמְּאִיר בְּכָל יוֹם
בְּגִלּוּי חֲדָשׁ; וְעַל-כֵּן רָאָה, אֶהוּבִי, אָחִי הַיְקָר, לְשָׂאֵל
אֶת עַצְמָךְ: "עַד מֵתִי" אֶתְעַרֵּב בְּרִיב לֹא לִי, וְ"עַד מֵתִי"
אֶהְיֶה שְׂרוּי בְּמַחְלָקֶת עִם זולָתִי? ! מֵדוּעַ לֹא אֶזְכֹּר אֶת
מֵאֲמָרִם, זְכוּרֹנָם לְבִרְכָה (מְדַרְשׁ רַבָּה, פֶּרֶשׁת קַרְח יח): כִּמָּה

קִשָּׁה הַמַּחְלָקָת, שְׁכַל הַעוֹזֵר בְּמַחְלָקָת, הַקְדוּשׁ-בְּרוּךְ-
 הוּא מֵאֲבָד זְכוּרוֹ; וְעַל-כֵּן מָה וְלָמָּה לִי לְהַכְנִס תְּמִיד
 בְּמַחְלָקָת וּבְמַרְיבוֹת, הָאֵם אֵינִי יוֹדֵעַ מֵאֲמָרָם זְכוּרוֹנָם
 לְבִרְכָּה (מִדְרַשׁ רַבָּה, פְּרָשַׁת מִשְׁפָּטִים ל): אֵין דְּבַר טוֹב
 וְאֵין שְׁלוֹם יוֹצֵא מִתּוֹךְ מְרִיבָה, קִיֵּן לֹא נִגַע בְּאֲחִיו אֲלֹא
 מִתּוֹךְ מְרִיבָה, וְזֶה גֵרָם שֶׁהֵרַג אֶת אֲחִיו; וְעַל-כֵּן רָאָה
 לְשָׂאֵל אֶת עֲצֻמָּךְ: "עַד מְתִי" אֲמַשִּׁיף עֲצָמִי בְּמַחְלָקָת
 עַל זוּלָתִי, מְתִי אֶזְכֶּה לְהִתְחִיל לְדוֹן אֶת כָּל בְּרִיָּה לְכַף
 זְכוּת, וְאֶבְרַח מִכָּל מֵינִי מַחְלָקָת כְּמוֹ שְׁבוֹרְחִים מֵאֵשׁ,
 כִּי הַמַּחְלָקָת שׁוֹרְפֶת אֶת הָאָדָם, עַד שֶׁאָמְרוּ חֲכָמֵינוּ
 הַקְדוּשִׁים (יְרוּשְׁלָמִי פֶּאֶה, פָּרָק א'): הֵיוּ מְבַקְשִׁים לְהִתִּיר
 דָּמָם שֶׁל בְּעָלֵי הַמַּחְלָקָת, כִּי הֵם הַגּוֹרְמִים כָּל הַצָּרוֹת
 הַרְעוֹת שְׁבָאוֹת לְעוֹלָם. וְחֲכָמֵינוּ הַקְדוּשִׁים אָמְרוּ (שִׁיר
 הַשִּׁירִים, פָּרָק ה'): אָמַר הַקְדוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא, תָּנוּ דַעְתְּכֶם
 שְׁלֹא תִשְׁנְאוּ זֶה אֶת זֶה, וְלֹא תִחְרְחוּרוּ זֶה עִם זֶה, שְׁלֹא
 יֵאמְרוּ מִלְּאֲכֵי הַשָּׂרֵת לְפָנָיו: תּוֹרָה שְׁנַתַּתִּי לָהֶם —
 אֵינָם עוֹסְקִים בָּהּ, וְהֵרִי אֵיבָה וּמַחְלָקָת וְתַחֲרוּת וְקִנְיָאָה
 בֵּינֵיהֶם.

לְכֵן רָאָה, אֲהוּבִי, אֲחִי הַיְקָר, לְשָׂאֵל אֶת עֲצֻמָּךְ:
 "עַד מְתִי" אֲהִיָּה מִנְּחַ בְּתוֹךְ טְנוּף זְהֵמַת הַמַּחְלָקָת
 וְהַמְרִיבוֹת, וְאֵל יִטְעָה אוֹתִי יִצְרִי, כְּאֵלוֹ אֲנִי מְקַיֵּם

איזו מצוה בזה שאני חולק על זולתי, וכאלו מן השמים מסכימים עמי. לא! לא! אהובי, אחי היקר, אל תטעה את עצמך כרגע, כי אצלו יתברך שנואה מאד המחלקת, והוא יתברך אוהב שלום ושונא את המחלקת, על-כן ראה לברח רק אל התורה הקדושה ואל החכמים האמתיים, אשר דרכיהם דרכי נעם וכל נתיבותיהם שלום, ומגלים את אמתת מציאות יתברך, אשר נקרא שלום (שבת י.); ועליך לדעת, אהובי, אחי היקר, כי רק מי שמגלה את אמתת מציאותו יתברך ואת תורתו הקדושה, הוא איש שלום והוא חפץ בשלום, והוא עצם השלום, ואליו ראוי לך להתחבר ולדבק עצמך בו, אבל מי שעוסק במחלקת ובמריבות, וגורם פרוידים בין עם ישראל לאבינו שבשמים, רחמנא לצלן, ומפרידם מהתורה הקדושה ומהאמונה האמתית, תדע שזההוא איש ריב ובעל מחלקת, וצריכים לברח ממנו כמו שבורחים מאש שורף, ואז אם תכניס בדעתך ידיעות אלו, תזכה להנצל מכל רע, ותפלל בחי החיים, ושום ברירה לא תוכל לעשות לך שום דבר, כי הוא יתברך ישמר אותך, ובצל כנפיו יסתירך תמיד; אשרי מי שמחבר את עצמו ליראים אמתיים המגלים את אמתת מציאותו יתברך, ומלמדים את תורתו יתברך; אשרי לו ואשרי חלקו!

ד.

צָרִיף שְׁתַּדַּע, אָהוּבִי, אָחִי הַיֵּקָר, כִּי כָּל הַיְסוּרִים
וְהַמְרִירוֹת, הַצַּעַר וְהַמְכַּאוּבִים שְׁעוֹבְרִים עָלֶיךָ, הַכֹּל
מִפְּנֵי בְטוּל תּוֹרָה, שְׂאִינְךָ לֹמֵד אֶת הַתּוֹרָה הַקְּדוּשָׁה,
כְּמֵאֲמָרָם ז"ל (בְּרֻכּוֹת ה.): כֹּל מִי שֶׁאֶפְשָׁר לוֹ לְלַמֵּד וְאִינוֹ
לֹמֵד, הַקְּדוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא מְבִיא עָלָיו יְסוּרִים מְכַעְרִים
וְעוֹכְרִים אוֹתוֹ; וְעַל-כֵּן רְאֵה, אָהוּבִי, אָחִי הַיֵּקָר, לְקַחַת
אֶת עֲצֻמָּךְ בְּיָדֶיךָ, וְתֹאמַר לְעֲצֻמָּךְ: "עַד מְתִי" אֲבַטֵּל אֶת
זְמַנִּי הַיֵּקָר? ! מִדּוּעַ לֹא אֶתְחִיל לְהַכְנִיס אֶת מַחִי וְדַעְתִּי
בְּתוֹךְ הַתּוֹרָה הַקְּדוּשָׁה, וְאֶתְמִיד בָּהּ? ! אֲשֶׁר אֵין לָךְ עוֹד
עֲרֻבוֹת וְנִעְיָמוֹת, יְדִידוֹת, חֲיֹוֹת וְזִיו כְּמוֹ מִי שֶׁמְכַנִּיס אֶת
עֲצָמוֹ בְּלִמּוּד הַתּוֹרָה הַקְּדוּשָׁה בְּקַבִּיעוֹת. וְכִבֵּר אָמְרוּ
חֲכָמֵינוּ הַקְּדוּשִׁים (יְרוּשָׁלַּיִם, בְּרֻכּוֹת ט, ה.): מַה תִּינּוֹק הַזֶּה
צָרִיף לִינֵק בְּכָל שָׁעָה שְׁבִיּוֹם, כֶּף כָּל אָדָם שֶׁבִישׁוּרָאֵל
צָרִיף לְנַגֵּעַ בַּתּוֹרָה בְּכָל שָׁעוֹת שְׁבִיּוֹם; וְעַל-כֵּן רְאֵה
לְקַבֵּעַ לְעֲצֻמָּךְ שְׁעוּרִים כְּסֻדְרָן בְּכָל יוֹם — בְּמִקְרָא,
בְּמִשְׁנָה, בְּגִמְרָא, בְּמִדְרָשׁ, בְּהִלְכוֹת וּבְאַגְדוֹת בְּקַבִּיעוֹת
עֲצוּמָה, וְאָמְרוּ חֲכָמֵינוּ הַקְּדוּשִׁים (יְרוּשָׁלַּיִם, רֵאשׁ הַשָּׁנָה ד,
ח): כִּיּוֹן שֶׁקַּבְּלָתֶם עָלֵיכֶם עַל תּוֹרָה, מַעֲלָה אֲנִי עָלֵיכֶם
כְּאִלוֹ לֹא חֲטָאתֶם מִימֵיכֶם; וְלִכֵּן בָּזְהָ שֶׁתְּכַנִּיס אֶת עֲצֻמָּךְ
בְּלִמּוּד הַתּוֹרָה הַקְּדוּשָׁה, יִמְחַל לָךְ הַקְּדוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא

על כל מה שעשית עד עכשו, כי (מנחות קי.): כל העוסק בתורה, אינו צריך — לא עולה ולא חטאת ולא מנחה ולא אשם; ואם היו בני-אדם יודעים את מעלת למוד התורה הקדושה בשמים, היו עוסקים בזה כל היום כלו, כי כל למוד ולמוד שאדם זוכה ללמוד בתורה הקדושה, הרי הוא נכנס בדעתו יתברך, כי התורה היא דעתו יתברך, ובזה שאדם מכניס את עצמו בתוך התורה הקדושה, כמו-כן נכלל בכיכול בדעתו יתברך, וכמו שהיא יתברך אין סוף, ובכל רגע מתחדשים כל העולמות, כי בטובו מחדש בכל יום מעשה בראשית, כמו-כן מי שזוכה להכניס את עצמו בתוך למוד התורה הקדושה, הרי היא אצלו בכל יום כחדשה, כמאמרם ז"ל (ערובין נד.): מה אילה רחמה צר, וחביבה על בועלה כל שעה ושעה כשעה ראשונה, אף דברי תורה חביבים על לומדיהם כל שעה ושעה כשעה ראשונה, כי כשאדם מכניס דעתו בדעת התורה הקדושה, על-ידי-זה הוא זוכה להתחדש וללמוד בכל יום בתשוקה חדשה. וכמו שאמרו חכמינו הקדושים (ברכות סג.): ללמוד שחביבה תורה על לומדיה בכל יום ויום כיום שנתנה מהר סיני; ועל-כן ראה, אהובי, אחי היקר, לשאל את עצמך בכל יום: "עד מתי" אהיה בטלן, ואבטל את זמני היקר בפטפוטי דברים בטלים,

וַיֵּלֶךְ לִי הַיּוֹם לְהִבָּל וְלָרִיק. וְאֵל תֹּאמַר שְׂכָבָר לְמִדַּת פְּעַם, כִּי בְּפִרוּשׁ גָּלוּ לָנוּ חֲכָמֵינוּ הַקְּדוּשִׁים (חֲגִיגָה ט:):
אֵינוּ דוֹמָה שׁוֹנֶה פָּרְקוּ מֵאָה פְּעָמִים לְשׁוֹנֶה פָּרְקוּ מֵאָה וְאַחַת, כִּי כָּל שְׂחוֹזָרִים יוֹתֵר עַל הַתּוֹרָה הַקְּדוּשָׁה, כְּמוֹ-כֵן נִמְשָׁךְ עָלָיו יוֹתֵר אֹר וְדַעַת הַשְּׂגָה וְחִיּוֹת מִמְּנוֹ יִתְבָּרַךְ בְּעֶצְמוֹ, וְעַל-כֵּן רָאָה לְעֹזֵב כְּבָר אֶת שְׁטוֹת דַּעְתָּךְ, וְתִבְרַח אֶל הַתּוֹרָה הַקְּדוּשָׁה, וְתִהְיֶה בֶּן חוֹרִין לְגַמְרִי, כְּמֵאֲמָרָם ז"ל (אָבוֹת ו): אֵין לָךְ בֶּן חוֹרִין אֲלֵא מִי שְׁעוֹסֵק בְּתַלְמוּד תּוֹרָה, וּמִי שְׁעוֹסֵק בַּתּוֹרָה הֵרִי זֶה מִתְעַלָּה, וּכְשֶׁתִּזְכֶּה לְהַרְגִישׁ עֲרֻבוֹת, נְעִימוֹת, יְדִידוֹת, חִיּוֹת וְזֵיו לְמוּד הַתּוֹרָה הַקְּדוּשָׁה, אֲזַ תְּמִיד תִּרְצֶה לְלַמֵּד בְּהַתְחַדְּשׁוֹת חֲדָשָׁה, כִּי מִי שְׂכָבָר הַרְגִיל אֶת עֶצְמוֹ לְלַמֵּד, וְטַעַם אֶת טַעַם הַתּוֹרָה הַקְּדוּשָׁה, הוּא כְּבָר לֹא יִרְצֶה לְפָרֵשׁ מִמֶּנָּה כָּלֵל, כְּמוֹ דָּג הַשֵּׁט בַּמַּיִם, שְׂאִי אֲפֹשֶׁר לוֹ לְחִיּוֹת בְּלֵי מַיִם, וְאָמְרוּ חֲכָמֵינוּ הַקְּדוּשִׁים (בְּרֵאשִׁית רַבָּה צו, ה): וּמָה דְגִים הִלְלוּ גְדָלִים בַּמַּיִם, כִּיּוֹן שְׂיִוָּרְדַת טָפָה אַחַת מְלַמְעָלָה, מְקַבְּלִים אוֹתָהּ בְּצַמְאוֹן כְּמִי שֶׁלֹּא טַעְמוֹ טַעַם מַיִם מִימֵיהֶן, כִּף הֵם יִשְׂרָאֵל, גְּדָלִים בַּתּוֹרָה, כִּיּוֹן שֶׁהֵם שׁוֹמְעִים דְּבַר חֲדָשׁ, מְקַבְּלִים אוֹתוֹ בְּצַמְאוֹן כְּמִי שֶׁלֹּא שָׁמְעוּ דְּבַר תּוֹרָה מִימֵיהֶן; וְדַבֵּר זֶה אִי אֲפֹשֶׁר לְהַסְבִּיר אֲלֵא לְמִי שְׂכָבָר הַכְּנִיס אֶת עֶצְמוֹ בַּתּוֹךְ הַתּוֹרָה הַקְּדוּשָׁה, שְׂאֵז חָבַל לוֹ עַל כָּל יוֹם

וְעַל כָּל שְׁעָה וְעַל כָּל רִגַע, כִּי תִמְיֵד מִכְּנִיס אֶת עֲצָמוֹ
 בְּלִמּוּד הַתּוֹרָה הַקְּדוּשָׁה, וּמִחֲדָשׁ בָּהּ חֲדוּשִׁים נִפְלְאִים;
 וְעַל-כֵּן רְאֵה לְשֵׁאל אֶת עֲצָמְךָ בְּכָל יוֹם: "עַד מְתִי" אֵלֶיךָ
 בְּטֵל, וְאַבְטֵל זְמַנִּי, וּמְתִי אֶחָזֵר אֶל הַתּוֹרָה הַקְּדוּשָׁה?!
 וְאִז אִם תִּשְׁאַל אֶת עֲצָמְךָ שְׁאַלָּה זֶה בְּכָל יוֹם — "עַד
 מְתִי", אִז בְּאַמֶּת תִּבְרַח אֶל הַתּוֹרָה הַקְּדוּשָׁה; וְאָמְרוּ
 חֲכָמֵינוּ הַקְּדוּשִׁים (שִׁיר הַשִּׁירִים ו, יז): כָּל מְקוֹם שֶׁהַשָּׂרָה
 הַקְּדוּשָׁה-בְּרוּךְ-הוּא תּוֹרְתוֹ, הַשָּׂרָה אֶת שְׂכִינָתוֹ; עַל-כֵּן
 בְּזֶה שֶׁתַּחֲבִיא אֶת עֲצָמְךָ בְּתוֹךְ שְׂכִינַת עֲזוֹ יִתְבַּרֵךְ, אֲשֶׁר
 אֲצִלוֹ מְצוּיּוֹת כָּל הַבְּרָכוֹת, תִּתְבַּרֵךְ בְּכָל טוֹב אֲמִתִּי
 וְנִצְחִי.

ה.

צָרִיךְ שֶׁתִּדַע אֲהוּבִי, אַחֵי הַיְקָר, שֶׁבְּעֵתִים הַלְלוּ
 מִתְגַּבְּרֵת וּמִתְפַּשֵּׁטת הַכְּפִירוֹת וְהָאֲפִיקוֹרְסוֹת מְאֹד מְאֹד
 בְּעוֹלָם, וְהַרְשָׁעִים מְרִימִים אֶת רֹאשָׁם, וּמְדַבְּרִים בְּלַעַג
 וּבְבוֹז נִגְדוּ יִתְבַּרֵךְ, וְאִי אֶפְשָׁר לַעֲמֹד כְּנֹגְדָם, אֲלֵא עַל-
 יְדֵי זְכוּת לִמּוּד הַתּוֹרָה הַקְּדוּשָׁה, כִּי בְּלִי לִמּוּד הַתּוֹרָה
 הַקְּדוּשָׁה, הֵם יִבְלְבְּלוּ לָךְ אֶת מִחְךָ וְדַעְתְּךָ, כְּדֶרֶךְ הַמֵּינִים
 וְהָאֲפִיקוֹרְסִים, שֶׁבָּאִים תִּמְיֵד אֶל כָּלֵל יִשְׂרָאֵל בְּכָל מֵינִי
 קִשְׁיוֹת וּסְפִקוֹת וְהִבְלִים, וּבְזֶה שֶׁתִּלְמַד אֶת הַתּוֹרָה
 הַקְּדוּשָׁה, וְתִבְרַח לְתוֹכָהּ, תִּהְיֶה לָךְ דַּעַת וּמַח פְּתוּחַ

לְהִבִּין וּלְהַשְׁכִּיל אֶת טַמְאֵת זְהֵמַת הַמִּינִים וְהָאֲפִיקוֹרְסִים
 הַכּוֹפְרִים בּוֹ יִתְבַּרְךָ, וְתוּכַל לְהַזְהִיר וּלְהַשְׁמֵר מֵהֶם, כִּי
 הַתּוֹרָה מְלַמֶּדֶת עֲצוֹת נוֹרָאוֹת וְנִפְלְאוֹת אֵיךְ לְבָרַח מִכָּל
 מִינֵי כַתּוֹת שֶׁל רָשָׁעִים אָרוּרִים, מִינִים וְאֲפִיקוֹרְסִים,
 כּוֹפְרִים בְּעֶקֶר; לָכֵן רְאֵה לְשָׂאֵל אֶת עֲצֻמָּךְ תָּמִיד
 שְׂאֵלָה זוֹ: "עַד מָתִי" אֲמַשִּׁיךְ אֶת עֲצֻמִּי אֶל הַדְּעוֹת
 הַכּוֹזְבוֹת שֶׁמְסַתּוֹבְבוֹת בְּרַחוּב, שֶׁשָּׂרָשָׁן הוּא מְכּוֹפְרִים
 וּמְאֲפִיקוֹרְסִים, נוֹאֲפִים כְּכִלְבִּים, וּמִי שֶׁנִּכְנַס בְּדַעוֹתֵיהֶם,
 עָלָיו נֶאֱמָר: "כָּל בְּאִיָּה לֹא יִשׁוּבוּן, וְלֹא יִשְׁיִגּוּ אַרְחוֹת
 חַיִּים" (מְשָׁלִי י'); עַל־כֵּן רְאֵה, אֶהוּבִי, אַחֵי הַיָּקָר לְבָרַח
 מִכָּל מִינֵי דַעוֹת כּוֹזְבוֹת, מִינּוֹת, כְּפִירוֹת וְאֲפִיקוֹרְסוֹת,
 הַמְתַּפְּשָׁטוֹת עֲכָשׁוּ בְּעוֹלָם, וְתִבְרַח אֶל תּוֹךְ הַתּוֹרָה
 הַקְּדוּשָׁה, וְהַתּוֹרָה תִּשְׁמַר אוֹתָךְ מִכָּל רַע, וְתֵאִיר בְּךָ
 אֲמַתַּת מְצִיאוֹתוֹ יִתְבַּרְךָ, וְתִדַּע אֵיךְ לְהַחֲזִיק מֵעַמָּד,
 שְׁשׁוּם דָּבָר לֹא יוּכַל לְבַלְבֵּל אוֹתָךְ, וְתִזְכֶּה לְהַפְּלֵל בְּחַי
 הַחַיִּים בּוֹ יִתְבַּרְךָ, אֲשֶׁר אֵין לָךְ עוֹד טוֹב וְעַרְבוּת יוֹתֵר
 מִזֶּה, וְאוֹי וְאָבוֹי לְאֵלוֹ אֲשֶׁר מְטַעִים אֶת עֲצָמֶם וְהוֹלְכִים
 אַחַר דַּעוֹת הָרַחוּב, שֶׁהֵן דַּעוֹת נִפְסְדוֹת, הַנוֹבְעוֹת מִמִּינִים
 וּמְאֲפִיקוֹרְסִים, כּוֹפְרִים בְּעֶקֶר, וְהֵם יִפְּלוּ עַל־יְדֵי־זֶה בְּפַח
 יְקוּשׁ, עַד שֶׁלֹּא יוּכְלוּ לְצַאת מִשָּׁם; וְזָכוֹר תִּזְכֹּר, כָּל זְמַן
 שֶׁתִּשְׂאֵל אֶת עֲצֻמָּךְ שְׂאֵלָה זוֹ: "עַד מָתִי" אֲטַעֵה אֶת
 עֲצֻמִּי, וְאֵלֶיךָ אַחַר דַּעוֹת שֶׁל הַמוֹן עִם וְכוּ', אֲזַי יֵשׁ לָךְ

תקנה לחזור אל אמונה פשוטה, אמונה מזככת שקבלנו מאבותינו ומאבות אבותינו עד משה רבנו שקבל תורה מסיני, כי כל זמן שאדם שואל את עצמו תמיד: "עד מתי", על-ידי-זה יש לו תקנה טובה לתקן הכל, אבל תתקן-ומיד כששוכח את עצמו, על-ידי-זה הולך עם הזרם ונאבד לגמרי, כאשר ארע לכל אלו שקבלו את דעותיהם והשקפותיהם בחייהם מהרחוב, השם יתברך יצלינו מהם ומהמונם.

.1

צריך שתדע, אהובי, אחי היקר, כי עקר השלמות שהאדם צריך להגיע אליה בזה העולם היא מידת השמחה, שתמיד יהיה שש ושמח, ולא יניח בעצמו את העצבות כרגע, וככל שישמח יותר, כמו-כן יאיר עליו אורו הגנוז, עד שיזכה לרוח-הקדש ברורה, כמאמרם ז"ל (פסחים סח:): אין רוח-הקדש שורה אלא על לב שמח, וככל שהאדם זוכה לשמח יותר, כמו-כן נכלל יותר בו יתברך, כי אצלו יתברך עז וחדוה במקומו, ועל-כן כשאדם שש ושמח, על-ידי-זה נכלל בו יתברך; ועל-כן ראה, אהובי, אחי היקר, לשאל את עצמך: "עד מתי" אהיה שרוי בעצבות ובדכאון, במרירות ובמתחים, מתי אקח את עצמי כבר בידי,

וְאֶתְחִיל לְשַׁמַּח בְּשִׂמְחָה אֲמֵתִית שֶׁהִיא שִׂמְחַת נִקְדָּת יְהוּדֵינוּ, שְׂזַכֵּינוּ לְהַבְרָא מִזֶּרַע יִשְׂרָאֵל, וְלֹא עֲשֵׂנוּ גוֹי, מִתִּי אֲשַׁבַּח כָּכָר אֶת כָּל הָעֵבֶר שְׁלִי? ! וּמִתִּי אֶזְכֶּה כָּכָר לַעֲשׂוֹת הַתְּחִלָּה חֲדָשָׁה? ! וְזָכֹר כָּלֵל זֶה שְׂאֲמָרוֹ חֲכָמֵינוּ הַקְּדוּשִׁים (מִדְּרַשׁ תְּנַחוּמָא, פְּרֻשַׁת שְׁמִינִי): אֵין הַשִּׂמְחָה מִמִּתְּנָת לְאָדָם, לֹא כָּל מִי שֶׁשִּׂמַּח הַיּוֹם שִׂמַּח לְמַחָר, וְעַל-כֵּן רָאָה לְחֻטָּף עֲכָשׁוּ שִׂמְחָה, וְתַעֲשֶׂה כָּל מִינֵי פְעֻלוֹת שֶׁבְּעוֹלָם לְשַׁמַּח אֶת עַצְמָךְ, וְתִבְרַח מִכָּל מִינֵי דִכְאוּנוֹת, וְאִז דִּיקָא תְּרַגֵּישׁ עֲרֻבוֹת נַעַם הַחַיִּים, כִּי אֵין לָךְ עוֹד טוֹב כְּמוֹ מִדַּת הַשִּׂמְחָה. אֲשֶׁרִי מִי שֶׁשִּׂמַּח תָּמִיד, וּמִשִּׂמַּח אֶת אֲחֵרִים, אֲשֶׁר אֵין לְמַעְלָה מִזֶּה.

ז.

צְרִיף שֶׁתִּדַּע, אֶהוּבִי, אָחִי, שְׂאֶצְלוּ יִתְבָּרַךְ מְאֹד מְאֹד יִקָּר כְּשֶׁאָדָם עוֹזֵר לְזוּלָתוֹ וּמְחַזְקוֹ וּמְשַׂמְחוֹ שְׁלֹא יִפֹּל בְּבוֹר עֵמֶק, וְכָל מִי שֶׁזוּכָה לְשַׁמַּח אֶת אֲחֵרִים, הָרִי הוּא בֶּן עוֹלָם הַבָּא, וְלְמַעְלָה בְּשָׁמַיִם מְאֹד מִתְּפָאֲרִים עִמוֹ, וְעַל-כֵּן תִּשְׁתַּדֵּל לַעֲשׂוֹת תָּמִיד טוֹבוֹת לְזוּלָתְךָ. וְעַקֵּר הַטוֹבוֹת הוּא לְהָאִיר בּוֹ אֶת אֹר הָאֱמוּנָה הַקְּדוּשָׁה, וּכְשֶׁתִּכְנִיס אֶת עַצְמְךָ בְּזֶה, אִז יִהְיֶה טוֹב לָךְ בְּזֶה וּבְכָא, לֹא-כֵן אִם תִּלָּךְ תָּמִיד מִמְרָמֵר בְּקִשְׁיוֹת וּבְסִפְקוֹת עַל זוּלָתְךָ, עַל-יְדֵי-זֶה אִתָּה עוֹקֵר אֶת עַצְמְךָ מִהָעוֹלָם הַזֶּה

וּמִהֶעוֹלָם הִבָּא, וְתַמִּיד תִּהְיֶה מְבֹהֵל וּמְבַלְבֵּל, וְתִקְנֶה
 לְעֲצֻמָּךְ שׁוֹנְאִים חֲדָשִׁים בְּכָל יוֹם; וְעַל-כֵּן רְאֵה לְשֵׁאל
 אֶת עֲצֻמָּךְ: "עַד מְתִי" אֵלֶיךָ כָּל-כַּף מְמַרְמֵר בְּקִשְׁיוֹת
 וּבִסְפָקוֹת — הֵן עַל עֲצָמִי וְהֵן עַל אַחֲרִים?! מְתִי אֶקַּח
 אֶת עֲצָמִי כְּכֹר בְּיַדִּי, וְאֶהְיֶה אִישׁ שְׂמֵחַ וְעֹלִיז בְּיוֹתֵר,
 וּמֵאֲמִין בּוֹ יִתְבָּרֵךְ בְּאַמוּנָה בְּרוּרָה וּמְזַכֶּכֶת, וְאֲזַכֶּה
 לְדַבֵּק אֶת עֲצָמִי בְּחֵי הַחַיִּים, וּלְהַמְשִׁיךְ אֶת הַשְּׂמֵחָה
 הָאֲמֵתִית נֶעַם דְּבִקּוֹת וְעִרְבוּת אֱלֻקוֹתוֹ יִתְבָּרֵךְ גַּם עַל
 זִוְלָתִי, וְאֲזַכֶּה לְשֵׂמֶחַ אֶת אַחֲרִים וּבְזֶה אִירֵשׁ אֶת שְׁנֵי
 הָעוֹלָמוֹת — הָעוֹלָם הַזֶּה וְהָעוֹלָם הַבָּא; אֲשֶׁרִי מִי
 שְׂמֻקִּים זֹאת, וְאִז טוֹב לוֹ בְּזֶה וּבְבֹא תַמִּיד.

ח.

צָרִיף שְׂתַדַּע, אֶהוּבִי, אַחֵי הַיֶּקֶר, שְׂבִזָּה הָעוֹלָם
 עֵקֶר הַשְּׂלֵמוֹת — לְעִזּוֹר לְזוּלָתוֹ, וּלְהַפּוֹךְ כָּל הַצָּרוֹת
 שְׂאָדָם סוּבֵל, הֵן רַק מִחֲמַת שְׂעִינוֹ צָרָה בְּחִבְרוֹ, וְזֶה
 עוֹקֵר אוֹתוֹ מִשְׂרָשׁוֹ, כִּי תַמִּיד הוּא חוֹשֵׁב, שְׂלַחְכְּרוֹ
 וּלְזוּלָתוֹ יֵשׁ יוֹתֵר מִמֶּנּוּ, וְעַל-יַדֵּי-זֶה נֶעֱשֶׂה קִמְצָן וְצַר
 עֵינַי, וְזֶה מְבַלְבֵּל לוֹ אֶת דַּעְתּוֹ וּמְכַנֵּס בּוֹ דְּכַאוֹן וּמְרִירוֹת
 עֲצוּמָה, וְעַל-כֵּן תִּתְחִיל לְשֵׁאל אֶת עֲצֻמָּךְ: "עַד מְתִי"
 אֶהְיֶה אִישׁ רַע, וְלֹא אֶרְצֶה לְעִזּוֹר לְזוּלָתִי?! וְזִכֹּר מֵה
 שְׂאָמְרוֹ חֲכָמֵינוּ הַקְּדוּשִׁים (מְדַרְשׁ רַבָּה, פָּרֹשֶׁת בְּרֵאשִׁית ח,

ה): בַּשְּׁעָה שְׁעָנִי הוֹלֵךְ אֶצֶל בַּעַל-הַבַּיִת וְאוֹמֵר: פְּרַנְסֵנִי, אִם מִפְּרַנְסוֹ — מוֹטָב, וְאִם לֹא עֲשִׂיר וְרַשׁ נִפְגְּשׁוּ, עוֹשֶׂה כָּלֵם הַנְּי"ה, מִי שֶׁעָשָׂאָו עֲשִׂיר לְזֶה, עוֹשֶׂה אוֹתוֹ עָנִי, עָנִי לְזֶה, עוֹשֶׂה אוֹתוֹ עֲשִׂיר, עֵינַי שָׁם; הֵינּוּ עָלֶיךָ לְדַעַת, כִּי אַתָּה בְּעֶצְמְךָ אֵינְךָ בְּטוֹחַ מֵהַיְהִי נַעֲשֶׂה עִמָּךְ, וְעַל-כֵּן בְּזֶה שְׂאִינְךָ רוֹצֶה לַעְזוֹר עֲכָשׁוּ לְזוּלְתְּךָ, מֵהַיְהִי יוֹדֵעַ מֵהַיְהִי עִמָּךְ לְמַחֵר, כִּי יִתְהַפֵּךְ הַגְּלָגֶל עָלֶיךָ, וְאַתָּה תִּצְטָרֵךְ לַעְזוֹר מְזוּלְתְּךָ.

עַל-כֵּן רְאֵה אֶהוּבִי, אַחֵי הַיְקָר! לְשֶׁאֵל אֶת עֶצְמְךָ תְּמִיד: "עַד מְתִי" לֹא אֶעְזֹר לְזוּלְתִי, וּבְזֶה שֶׁתִּשְׁאֵל אֶת עֶצְמְךָ: "עַד מְתִי", זֶה יַעְזֹר לְךָ לְבוֹא לְיִשׁוּב הַדַּעַת, וְתְּמִיד תַּעְזֹר לְזוּלְתְּךָ, וְאַמְרוּ חֲכָמֵינוּ הַקְּדוֹשִׁים (מְדַרְשׁ זוּטָא, שִׁיר הַשִּׁירִים א): הַדּוֹרוֹן שֶׁל הַקְּדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא — צְדָקָה, הַנּוֹתֵן צְדָקָה, אֶפְלוּ הֵיטָה בְּיָדוֹ עֲבָרָה, וְנִחַתָּם דֵּינּוּ לְאַבְד, יְכוּל לְהִיּוֹת מְקַבֵּל פָּנֵי שְׂכִינָה בְּכָל יוֹם, וְהַקְּדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא אוֹמֵר לְמַלְאָךְ שֶׁל פְּרַעֲנוֹת: אֵל תִּגַּע בּוֹ, עֵינַי שָׁם; וְלִכֵּן רְאֵה לְהִיּוֹת רְגִיל לַעְזוֹר לְזוּלְתְּךָ בְּכָל יוֹם וּלְדַבֵּר עַל לְבוֹ, אֲשֶׁר גַּם זֶה נִקְרָא צְדָקָה, וְתַעְזֹר לוֹ בְּכָל מַה שֶׁתּוּכַל, וּבְזֶה תִּזְכֶּה שְׂיִתְרַחֵב מִחֶךָ, וְתִהְיֶה לְךָ שְׁלוֹת הַנֶּפֶשׁ, וְתִהְיֶה אִישׁ מִיִּשְׁבַּב כָּל יְמֵי חַיֶּיךָ, כִּי עָקֵר בְּלָבוֹל הַדַּעַת שֶׁל הָאָדָם וְאִי שְׁלוֹתוֹ הוּא רַק, מִחַמַּת

שאינו רוצה לעזור לזולתו, פי מדת הקנאה והשנאה הורסת אותו, מה שאין כן מי שעוזר לזולתו, זוכה לכל הברכות הכתובות בתורה.

ט.

ראה, אהובי, אחי היקר, לעשות כל מיני פעולות שבעולם לחזק את עצמך, ואל תפל בדעתך משום דבר שבעולם יהיה איך שיהיה ויהיה מה שיהיה, תמיד תכניס בדעתך אמתת מציאותו יתברך, ותדע כי הוא יתברך מנהיג את עולמו בהשגחה נוראה ונפלאה מאד מאד, עד שאין אדם נוגע במה שמוכן לחברו ואין מלכות נוגעת במלכות חברתה אפלו כמלא נימה (יומא לח.), ואין אדם נוקף אצבעו מלמטה, אלא אם כן מכריזין עליו מלמעלה (חלין ז.), וכשתתבררנה לך ידיעות אלו, אז תמיד תמשיך עצמך אליו יתברך, ואפלו שיעברו עליך כל מיני משברים וגלים בחייה, אף פעם לא תשבר, כי תמיד תברח אליו יתברך, ותדע שהכל ממנו יתברך, ואם כן מאין ולאין עלי לברוח, כמו שצויעך דוד המלך (תהלים קלט): "פליאה דעת ממני נשגבה לא אוכל לה אנה אלך מרוחק ואנה מפניך אברח אם אפק שמים שם אתה ואציעה שאול הנף, אשא כנפי שחר אשכנה באחרית ים, גם שם ידך

תנחני ותאחזני מינה, ואמר אף חשף ישופני ולילה
 אור בעדני, גם חשף לא יחשיף ממך ולילה כיום יאיר
 כחשכה כאורה, כי אתה קנית כליותי תספני בבטן
 אמי" וגו'; ועל-כן ראה לשאל את עצמך: "עד מתי"
 אהיה כל-כך שבור מכל מה שעובר עלי, מתי אתחיל
 כבר לשפח את ההבל של כל הבלי העולם הזה?
 ומתי אזכה להרגיל את עצמי לברח רק אליו יתברך
 ולדבק את מח מחשבתי רק בו יתברך? ! ואז אם תרגיל
 את עצמך להגיע למדרגה זו, אחי! אחי! אין לך עוד
 נעם וערבות, זיו, ידידות וחיות יותר מזה; אשרי מי
 שאינו מטעה את עצמו בזה העולם, ובורח תמיד רק
 אליו יתברך, ואם תעשה כן, תזכה לירש את העולם
 הבא בעולם הזה, ועולמך תראה בחייד; אשרי לך בזה
 ובבא!

תם ונשלם, שבח לאל בורא עולם!